

Dr. V. Pokorný:

Druhý mezinárodní kongres pro správní vědy v Bruselu 1923.

(Dokončení.)

Sekce II. ÚTVARY MEZI STÁTEM A OBCÍ.

1.

Svazy obcí v Nizozemí.

(Referent van Leyden.)

I. Ústava revidovaná r. 1922 přiznává provinciím a obcím autonomii, Občané volí ze sebe přímo a dle poměrného zastoupení stavy provinciální a zastupitelstva obecní. Nařízení stavů provinciálních potřebují schválení vladařova a nesmějí odporovati ani zákonu ani všeobecnému zájmu království, nařízení obce nesmějí nad to odporovati ani nařízení nebo zájmu provinciálnímu. Usnesení obce nepotřebují dalšího schvalování, až na výslovné výjimky jako usnesení o rozpočtu a majetku obecním a žalobách obce.

Vnitřní činnost provincie i obce v mezích zákonů je svobodná. Všeobecně může orgán nižší upravovati to, čeho neupravil orgán vyšší. Dle referenta není vnitřní činností obce, co překročuje její hranice, na př. vytvoření svazu obcí. Dle ústav z roku 1814, 1815 a 1840 ani provincie ani obce nemohly nic společně upravovati. Faktická ujednání obcí o službě lodní byla pokládána za neústavní.

Ústava z r. 1848 dopustila, aby zákon obcí svěřil kompetence, které sám pokládá za nutné. Potom obce i provincie mohly jednati i mimo své území. Ústava z roku 1887 revidovaná r. 1922 stanoví, že kompetenci provincie i obce upravuje zákon v mezích ústavy.

A. Záležitosti přesahující obvod provincie upravovány jsou stavy provinciálními zmocněnými k tomu vládou. Zejména záležitosti drenáží, hrází a rašeliníšť spravovány jsou institucemi, jejichž hranice nesouhlasí s hranicemi ani obcí ani provincií a jejichž normy — přípustné jen v mezích zákonů, nařízení vládních a provinciálních i vlastních stanov — jsou rovnocenné normám obecním.

O ustavení a řádech těchto institucí usnášejí se stavové zúčastněných provincií, kontrola správy může býti svěřena stavům provincie jedině a nepotřebuje předběžného schalování koruny.

B. Záležitosti společné několika obcím upravovány jsou dle dodnes nezměněných článků 121 a 122 obecního zřízení z 29. června 1851 obecními zastupitelstvy, jež stavové deputovaní k tomu zmocnili. Odeprou-li stavové deputovaní schválení neb leží-li obce v různých provinciích neb není-li spor o uhrazení nákladů společného zařízení urovnán stavy deputovanými, rozhodne vladař.

Předměty společného podnikání obcí stanovil zákon co nejširě, avšak pod společným zařizováním nevyrozumíval pozdějšího měnění

a rušení. K těm bylo potřebí souhlasu v š e c h zúčastněných obcí, vyjímaje případ, když vláda zrušila společný podnik k žádosti jedné obce. Proto obce před zařízením společného podniku stanovily výslovně délku jeho trvání a podmínky pro jeho zrušení.

Modifikování společných podniků obecních vykonává od války vladař. Předběžné zmocňování obcí k ujednavání společných podniků mělo by býti odstraněno jako zbytečné, poněvadž ujednání obcí pak skutečně učiněné potřebuje ještě nového schválení stavy deputovanými.

Zákon nařizuje repartovati náklady společného podniku mezi obce dle jejich interesu stanoveného vzájemnou dohodou či dle počtu obyvatel nebo dle rozsahu poskytnutých výkonů, nebo subsidiárním rozhodnutím vlády. Náklad vypadající na obec ze společného podniku vloží se do obecního rozpočtu buď obcí samou dobrovolně nebo stavy deputovanými nuceně.

Nejcitelnější závadou jest nejistota, smějí-li obce pro společný podnik zřizovati orgány neodvislé s vlastními příjmovými zdroji a s vlastní pravomocí.

Zřízení obecní nemá norem o vynuceném zřizování a zrušování společných podniků, pozdější zákony však již je znají na př. při společných hřbitvech a hrázích.

Dle zákona o nájmech z roku 1921 několik obcí může — a nařídí-li to vláda, musí — zříditi si společného bytového kontrolora. Statut pro něho schvalují, po případě sami vypracují stavové deputovaní, a leží-li obce v různých provinciích, vláda. Stejně mohou obce spojití se nebo býti spojeny ku společnému zřízení a udržování školy (dle zákona z r. 1920) a k vykonávání dozoru na dobytek a maso (později i na potraviny vůbec a nápoje) dle zákona z r. 1922. Ze zúčastněných obcí jedna jest ustanovena za vykonavatele dohledu veterinářského, a obstarává jej svými, obecním personálem za náhradu od obcí ostatních. Náklady na zařízení potřebné zkušební platí na polovici stát a výkonná obec, náklad provozovací platí na polovici stát a všechny přidělené obce dle počtu obyvatelstva.

II. Zákonodárná opatření v praxi. Nepřesnost zákona vadila sdružování obcí. Před rokem 1848 sdružovaly se obce jen pro službu lodní, po něm i pro zřizování a udržování škol, hřbitovů, silnic, hasičských sborů a nemocnic. Společnou instituci spravovali buď starostové zúčastněných obcí se svými náměstký, nebo samostatná komise složená ze zmocněnců obcí. Královské rozhodnutí z 29. října 1855 sice upřelo samostatným komisím právní existenci, praxe však uznává tyto komise, ano i nucené vkládání výdaje komisí usneseného do rozpočtu obecního. Sdružování obcí oživil zákon bytový z r. 1901 a 1921, požaduje od obcí zřízení společného bytového kontrolora. Též vznikaly dle čl. 121 obec. zř. společné plynárny a vodárny. Správní komise společného podniku skládá se z vyslanců obecních

zastupitelstev, spravuje podnik samostatně, ku stanovení tarifů potřebuje však schválení obecními zastupitelstvy neb aspoň většinou jejich. Společný podnik zřizován jest na určitou dobu a prodlužuje se automaticky, není-li včas vypověděn. Smlouvou společenskou může měniti správní komise se schválením stavů deputovaných.

III. Jiná uspokojování veřejných zájmů. Poněvadž obecní zřízení z r. 1851 neznalo a neuspokojuje nynějších společných potřeb obcí, užívá se k tomu útvarů práva soukromého.

A. Akciová společnost zakládána bývá pro veřejné potřeby více obcí notářským aktem se schválením vládním. Stavové deputovaní dávají souhlas jen k emisi půjček. Obec riskuje jen kapitál akcií. Zastupitelstva obecní jmenují pouze dozorce, ředitele a delegáty pro shromáždění akcionářů. Forma ta není tísněna byrokratismem a umožňuje i zřizování podniků z počátku nevýnosných, neboť obec opatří si kapitál na ně dlouhodobou výpůjčkou bez okamžitého nadměrného zatížení svého rozpočtu. Akciové společnosti se vytýká, že hodí se k vydělávání, nikoli k obstarávání zájmů veřejných. Nad podnikáním obecním jest žádoucím dozor vyšších úřadů a ten nad akciovými společnostmi, sebe rozšířenějšími, schází.

Akciové společnosti obcí pro stavby elektráren, tramwayí, vodáren, rozmohly se ve dvou typech: buď mají většinu akcií obce a jen část soukromníci k udržení živlu obchodního v podniku, aneb akcie mohou náležeti jen obcím, aby vyloučil se nežádoucí vliv soukromníků či společností na podnik.

Ke zřízení společnosti na výrobu a (nebo) na rozdělování elektrické energie je nezbytný souhlas stavů deputovaných, jenž udělí se jen společnosti, v níž provincie má převahu, tak že ve správní radě rozhodují delegáti, ne-li přímo členové provinciální vlády.

Tak byla v posledních osmi letech většina země opatřena energií elektrickou.

B. Sdružování sloužilo obcím též k obejití obmezení obecního zřízení. Zákon o pojištění úrazovém z r. 1901 vyvolal Sdružení obcí k jednotnému jejich postupu jako zaměstnavatele. Toto Sdružení připojilo se ke Svazu obcí Nizozemských, založenému roku 1912. V roce 1923 zahrnoval Svaz 700 obcí (z 1.100) a 6 milionů obyvatel (ze 7 milionů). Svaz dává členům poučení a rady, koná pro ně vyšetřování, nakupuje suroviny i tovary, vydává tisky, chrání zájmy obcí u vlády a stavů generálních, reviduje obecní práce, vydržuje poradnu elektrárenskou, stavební, vodní, a založil akciovou banku půjčující veřejnoprávním korporacím.

C. Smlouvami soukromoprávními uspokojovaly obce své potřeby, z počátku přijímání dětí do cizí obecní školy a nemocných do nemocnice, pak dodávání plynu, elektriny, vody a kontrolování potravin a nápojů orgány cizí obce.

Dle zákona o nemocech nakažlivých může stát přispěti polovicí

na zřízení a provozování desinfekčních stanic obecních, vyhovujících zákonu a zavázaných přispěti v potřebě obcím sousedním.

IV. Potřebnou změnu obecního zřízení v oddíle o zařízeních společných připravovaly:

1. Projekt Sdružení pro zájmy obcí z r. 1923.

2. Projekt ministra Corta van der Linden z r. 1915, jenž také se nestal zákonem. Ten navrhuje zřizování veřejnoprávních korporací mezi provinciemi a obcemi (čl. 122 al. 4 a 10), zakazuje (v čl. 121 al. 3) zřizování akciových společností pro podniky dotýkající se přímo zájmů občanstva na př. pro plynárny, elektrárny, vodárny a tramwaye, přikazuje vládě (v čl. 122 bis) rozhodování sporů o použití nebo zrušení statutu o společném podniku, sporů obcemi vládě odkázaných a sporů vzniklých z mezer zákona nebo statutu, umožňuje (v čl. 122 al. 4 a násl.), zříditi »Sdružení obcí« jako neodvislou korporaci se správním orgánem schopným obdržeti od obcí všechna jejich oprávnění mimo ukládání dávek, ovšem pod tímž dozorem, jemuž podléhají obce samy. Vynuceného sdružování obcí projekt z r. 1915 nedopouští.

3. Osnova z r. 1922 na rozdíl od předchozí připouští účast obcí v akciových společnostech se schválením stavů deputovaných, přinucení obcí ke spolupráci, nepřipouští však vlastního správního orgánu pro sdružení obcí. Dle motivů může nastati potřeba spolupráce mezi útvary veřejnoprávními nebo mezi obcí a soukromníky, a vláda má přece vždy možnost neschváliti akciovou společnost obcí, domýšlí-li se, že by nedbala zájmů veřejných. Návrh z r. 1922 tedy nedoporučuje, aby vedle země, okresů, obcí a korporací dle práva vodního byly zřizovány ještě korporace další pro úkoly zvláštní s vlastními orgány a příjmovými zdroji. Donucování obcí ke spolupůsobení se navrhuje, ovšem s podmínkou změny ústavy, která skutečně nastala v roce 1922.

Závěry: Platné Holandské právo nepřiznává sdružením obcí povahy korporace. Praxe prokázala nedostatečnost dosavadního zákonodárství o společném podnikání obcí. Rozvoj útvarů soukromoprávních, zvláště akciových společností, je znepokojivý, ale sotva se zastaví dříve, než se změní zákon. Praxe není jednotného názoru o tom, doporučuje-li se uznati sdružení obcí za veřejnoprávní korporaci, a přijme dle všeho s uspokojením donucování obcí ke spolupráci, jak bylo umožněno změnou ústavy z r. 1922.

V debatě uvedl zástupce Maďarska, že jejich stát zná spojování malých obcí k ustanovení obecního notáře a že zamýšlí spojování obcí rozšířiti.

Předseda sekce upozornil na finanční obtíže obcí po zavedení státní daně z příjmů, kdy některé obce mají základnu daňovou velkou, kdežto jiné, zejména průmyslové, malou, ale veliké výdaje. (Stejná bolest jest i u nás, dávno uvedená a různě napravovaná.)

Stát zamýšlel za to zříditi společný fond k podpoře obcí. Del. Grégoire varoval před státním fondem pro obce, poněvadž základem spořádanosti obcí je kontrola výdajů poplatníky. (Tato správná zásada byla u nás dávno seznána na př. i ze závad sociální administrativy placené státem, zejména již za světové války, ale po státním převratu byla u nás odsunuta.)

2.

Vzájemné pojišťování obcí.

(Referent Seeliger)

je doporučoval. Pojišťovnám vzájemným, jimž pojišťování jest cílem, dával přednost před akciovými, jimž jest obchodním prostředkem. Dle něho pojišťovny vzájemné vracejí přebytky pojištěným slevami na pojistném, kdežto akciové vyčerpávají zisk správou zúmyslně nákladnější, ukrývají jej ve vracení splaceného i nesplaceného kapitálu akcionářům a v různých rezervách, a zbylý zisk, i tak značný, rozdělují akcionářům v dividendách. (Ukrývání zisku v rezervách připomíná naše současné dvoji nakládání s týmiž investicemi na nemovitostech. Při státní dani z majetku poplatník je jako součást zdanitelného majetku odhaduje nízko, kdežto při obecní dávce z přírůstku hodnoty nemovitostí tytéž investice jako odpočet z konjunkturního zisku u jiného vyměřujícího úřadu přečenuje. Stejnou závalu máme s výminkářskými dávkami při přejímání nemovitostí. Při státní dávce z majetku cení je poplatník, totiž přejímatel nemovitosti, jako srážku ze svého majetku vysoko, při obecní dávce z přírůstku hodnoty nemovitostí jako přírážku ke zeizovací ceně nízko.)

Dle referenta akciový kapitál pojištěven jest příživníkem, chráněným všemi možnými rezervami, jenž při rozsáhlých pohromách nestačí, čině na př. pro 13 miliard převzatých risik pouze 4 miliony franků. Ovšem že pojišťovny při větším risiku se vzájemně zajišťují.

V roce 1919 byla zřízena prosperující Vzájemná pojišťovna veřejných korporací v Belgii proti požáru, sdružující města, obce, dobročinné instituce, bytová družstva ano i provinciální vlády. Referent doporučuje toto vzájemné pojištění obcí proti požáru rozšířiti i proti škodám ze vzbouření, ze ztrát na nájemném, z úrazů, při nichž není rozdílu mezi soukromníkem a veřejnoprávní korporací jako zaměstnavatelem, z civilního ručení i z povinnosti pensijní k zaměstnancům. Obce stejně jako soukromníci potřebují pojištění proti zkáze svého majetku a proti nastoupení svého ručení. Nelze přikazovati obci pouze onerosní praeveni proti škodám totiž policii požární a zdravotní, kdežto reparaci škod skutečně nastalých vyhrážovati akciovým společnostem za pojistné tím výnosnější, čím dokonaleji veřejnoprávní korporace obstará policii požární a zdravotní. (V Čechách z pojistného požárního vybírají se 2% na zemský fond pro podporu hasičství a jednalo se o zemskou přírážku na pre-

mie pojišťování životního pro účely zdravotnické.) Dle referenta má vzájemná pojišťovna levnější správu, ponechává rezervy ve vlastnictví členů, je pro poplatníka spolehlivější než akciová, hledí si praevence proti škodám a nebojí se risik nevyzkoušených.

Předseda sekce vyslovil politování, že nedošla zpráva o elektrificaci.

3.

Provinciální správa v Belgii.

(Referent G e n o t.)

Ústava z r. 1831 byla záhy zákonem měněna co do působnosti o b e í, kdežto působnost p r o v i n c i í, obmezená v ní na opatřování věcných potřeb pro justici a policii, zůstala sice z á k o n e m nezměněna, avšak v i a f a c t i byla vládou rozšířena zejména ve veřejném zdravotnictví, správě sociální a veřejném vyučování, takže původní zákonná působnost provincií representuje sotva desetinu ze dnešních výdajů provincií, závodících tu mezi sebou.

Bylo by vděčno vypsati snahy a výsledky tohoto t. zv. regionalismu (neméně těž u nás). Referent míní, že faktické změny provedené in margine zákona via facti vynutí si přímo změnu zákona, a vytyká zejména jako nepřírozené, že provincie nemá jiného personálu, než podřízeného guvernérů provincie, tedy státního. (U nás dnes naopak jedná se o postátnění.)

Sekce III.

1.

Reforma správní.

(Referent Albert H e n r y z Antverp.)

Jádrem jednání sekce III. byla t. zv. reforma správní. Referent důvtipně a přesvědčivě postavil se proti zprůmyslnění a zobchodnění jejímu.

K úsporám je potřebí zkoumati d ů v o d vydání, nikoli pouze r ů z n é z p ů s o b y jejich. Správu málokdo poznal, ale každý ji reformuje. Správa je nástrojem výkonné moci ku provádění zákona a jedná ze zmocnění a pod zodpovědností ministra. V její trvalosti tkví její síla, ale také příčina jejího podezřívání. Ona rozptyluje illuse politiků chtějících vše reformovati, a státní občané, ani nevědouce, bývají leckdy chráněni strážci jurisprudence správní, riskujícími mnohdy nelibost vlivných politiků.

Přemíru zaměstnanectva zavinují především politikové, nespojující se pouhou předností pro své straníky při obsazování potřebných míst systemisovaných, nýbrž tvořící pro ně místa pochybné užitečnosti a rozšiřující stav zaměstnanců nad potřebu. Tomu ne-

odpomůže se správní reformou. Od války státní občané zaměstnávají, a to nejraději hned přímo v nejvyšších instancích, správní úřady třeba jen k docílení bezplatného individuálního poučování o věcech dávno a mnohokrát publikovaných. Tu je hlavním vinníkem parlament, poněvadž administrativa zákony nepřezkoumává nýbrž vykonává. (Na takovouto inflaci administrativní upozornil jsem zdvořile a jasně a marně v roce 1920 v publikaci XIV. čsl. cizineckého úřadu »Ze zákonné sociální péče« na straně 16. ř. 9 až 16.)

Reformovati správu přísluší parlamentu. Přeskupení správních úkonů, změny v hierarchii správní, prodloužení úředních hodin, nové klasifikování a užívání tištěných vzorců nenapraví poškození administrativy nastalé z vnějšku zvláště uvalením kompetencí a stanovením počtu. Reformou správní nemohou se vyrozumívati změny v zákonodárné moci ani v organizaci státu.

Heslu zprůmyslnění veřejné správy dopomohla k rozšíření doba, v níž vzniklo. Ve válce stát zasahoval do zásobování, transportu, výroby zbraní, munice, výstroje, a to pro občanstvo nemile. Státní orgánové toho neuměli a také cíl jejich byl jiný než uspokojovati potřeby občanstva. Proto vznikla nauka, že by státní orgány mohly se učiti od soukromého průmyslu a obchodu, avšak nejen pro tato odvětví válečná, nýbrž dokonce prý pro celou veřejnou administrativu.

Pro státní obory průmyslové a obchodní referent přiznává použitelnost všech zkušeností z průmyslu a obchodu soukromého. Avšak pro jiné obory správní uznává jen zavedení dobrých praktik z průmyslu a obchodu *mutatis mutandis*, tedy předvádění, organizování, velení, koordinace a kontroly, nikoli však všeho, zejména ne nejpodrobnějšího dělení úkonů k docílení největší výroby spisů. Takováto veřejná správa skončila by špatně v posměchu a hněvu státních občanů. Veřejná správa *učovává* hodnoty a to nejen hospodářské, nýbrž též immaterielní. Ochuzeným lečjak státním ovšem zdá se žádoucnějším vydělávající průmysl než nákladná veřejná správa a tu by tedy chtěli zindustrialisovati a třeba specialisovati zaměstnance ne nejužší částečné úkony, ať by třeba poplatník pro celé jednotlivé vyřízení musel obejít zaměstnanců celou řadu.

Ani heslo zobchodnění není pro veřejnou správu přijatelné.

Soukromý průmyslník a obchodník má za cíl jen zisk a s komitenty nakládá individuálně, s jedním tak a s druhým jinak, kdežto veřejná korporace i když skutečně vyrábí neb odbývá hmotné statky, musí dbáti zájmů veřejných, ne jen podnikatelského zisku, a musí se všemi občany nakládati stejně. Zaměstnanec soukromý jest vázán jen všeobecnými zákony a cílem zisku podnikatelova, veřejný zvláštěm postavením trestním a disciplinárním, rozpočtem, parlamentem, veřejným tiskem, tak že soukromý podnik za takových omezení by se neudržel.

Státní zaměstnanec má tak specialisovaný úkol a tak mono-

polního zaměstnavatele, že jest vázán k svému úkolu doživotně, a stálost jeho postavení jest jen vyjádřením faktického stavu. Zařízení pensijní jen utužuje jeho závislost, kompensujíc nepatrně zmenšenost jeho příjmů.

Více než metody týče se správní reforma osobních otázek zaměstnaneckých, zajištění přijímání dobrých sil, zbavení jich materiálních starostí a navrácení jim bývalé vážnosti.

Výkon veřejné správy vůbec chce se měřiti nákladem a docíleným výkonem tak jako u vyrábění a odbývání hmotných statků soukromým průmyslem a obchodem, kdežto veřejná správa ochraňuje je statky hospodářské a immaterielní a nedostatek jejího zasahování na př. v oborech policejních nemusí znamenati její nečinnost, nýbrž právě naopak její správnou praeventivní činnost. Práce administrativní nejsou souměřitelný jen dle svého počtu a vynaloženou práci intelektuální nelze měřiti počítadlem jako vodu nebo plyn.

Náklad určitého odvětví veřejné správy je různý z nahodilých důvodů časových i z nahodilých růzností ve stáří a požitcích zaměstnanců. Trvalost postavení veřejných zaměstnanců způsobuje v pozdějších letech větší náklad, je však v zájmu nejen zaměstnanců, nýbrž i zaměstnavatele. Pro stát je totiž žádoucí udržeti si na nejdelší dobu zaměstnance zkušené, neodháněti jich, když pro svou specialisaci těžce by našli zaměstnání jinde, a tímto nežádoucím budoucím osudem neodpuzovati současně od státní služby mladých schopných sil.

Útok na trvalost ustanovení zaměstnanců jest útokem na jejich nestrannost a pokusem podrobiti je politickým stranám. Prozkoumán má býti úředník na začátku kariéry, kdy bez závady může přestoupiti, a nemá býti přijímán a podržován na diktát politiků.

Referent nedoporučuje pro správní úřady lidí z vnějška, poněvadž k řízení úřadu je třeba zkušeností a ne drahého praktikantství na veřejné útraty. Nové myšlenky do veřejné správy možno levněji a lépe uvést, umožní-li se studium jejich zapracovaným zaměstnancům, ne ovšem snižováním platu, prodlužováním úředních hodin, zkrácením dovolených, odpadnutím cest do ciziny.

Mluví se o zodpovědnosti funkcionářů. Avšak ani zaměstnanci soukromí neručí za neúspěch, nýbrž jen za protizákonnost své činnosti, kterou mohou vykonávati volně, kdežto veřejný zaměstnanec jest dokonale vázán zachovávatí řády. Zmizely dřívější výhody veřejných zaměstnanců, poměrně dobrý příjem, vedlejší výdělky zákonné, vážnost v občanstvu i jistota existence, dnes ohrožovaná zakrytým propuštěním.

Záleží na rozhodnutí, jsou-li dnešní závady veřejné administrativy důsledkem dosavadních zásad organisace a metody, či naopak důsledkem odchýlení od nich.

Přes některé nedostatky jsou administrativní úředníci jako jed-

notlivci i jako celek na výši situace a chrání dílo celých generací proti zásahu ideí nových, jimž skutečnost odporuje a které zkušeností nejsou ověřeny.

Referent navrhl: 1. definovati přesně správní reformu s vyloučením reformy vlády a politiky, 2. nepřipustiti zprůmyslnění a zobchodnění těch odvětví veřejné správy, která nevyrábějí a neodbývají hospodářských statků, a 3. svěřiti studium reformy správní osobám znajícím zásady organisace veřejné správy, jejich historii a působnost.

V debatě del. Poujade upozornil, že všechny intervence politiků nejsou neoprávněny a zlobny, a že mnohdy právě veřejná administrativa chystá politikům a parlamentům návrhy zákonů, znajíc mezery a omyly zákonů dosavadních.

Del. Max-Léo Gérard upozornil, že veřejná administrativa není majetkem zaměstnanců nýbrž spravovaného státního občanstva, a navrhl změnití resoluci ad 3. takto: »Studium reformy správní má spočívatí na srdečné spolupráci funkcionářů, odborníků v otázkách práva správního a praktických znaleů organisace a působnosti velkých závodů soukromých«, k čemuž referent se přizpůsobil.

Del. Dimitriu za Rumunsko promluvil o zachování autonomie obcí a krajů při potřebné sjednocující reformě správy, pamatující na silnou moc státní.

Referent Henry setrval na nepřipustnosti zprůmyslnění a zobchodnění veřejné správy. Propagator její Fayol a jeho následovníci připustili, že jde o pouhé tendence, aby totiž veřejná správa neuzavírala se před principy osvědčenými v průmyslu a obchodu, ne ovšem aby napodobila jednotlivé jejich úkony. Tento kompromis byl kongresem přijat.

Podána zpráva o řeckém zákoně z května 1923 obnovujícím samosprávu departementů, tak totiž, že jim uložil značné úkoly (práce veřejné, zdravotnictví, chudinství, vyučování, zemědělství) ale nepřiznal samostatných zdrojů příjmových, obmeziv je na přirážky do předem určeného maxima a na podpory státní.

Del. Tersztyanský za Maďarsko promluvil o komitátech, jež měla v rukou šlechta a jejichž neodvislost konečně odporovala parlamentární zodpovědnosti vlády. Dle nynějšího projektu reformy správní v Maďarsku má býti úřednictvo komitátní (až na prokurátora ochraňujícího autonomii) jmenováno vládou a starati se o správu, nikoliv ochranu konstituce proti centrální vládě, volební právo do sborů autonomních má býti užší než do zákonodárných, schválení vládní má býti požadováno jen pro vyjmenovaná nejzávažnější usnesení a stížnosti mají býti většinou odkázány před správní soudy, zřízené proto i v první instanci.

M. Calame podal k reformě správy připomínky vytištěné, avšak pro nepřítomnost autorovu neprojednáváné. Doporučuje přetvářeti ducha vládnoucích a úřadujících ve smyslu Descartova po-

jednání o metodě, aby ničemu slepě nevěřili, závady analysovali, postupovali od jednoduššího k složitějšímu a nic nevynechávali. Ukládá jim pozorovati, uvažovati a zkoušeti a postup již neuspokojivý změnit nebo opustiti.

Požaduje správu t. zv. racionelní, aby ušetřila peněz, času, pohybu i prostoru, aby docílila maxima výsledku za minimum práce a času. Doporučuje zbaviti vyšší úřady běžných agend na ně neracionálně přesunutých.

Pro reformu správy vyžaduje řádných studií a určitého programu, nikoli polovičatosti a skrblivosti v provádění, a slibuje si z ní rozšíření autonomie, znalost a zodpovědnost funkcionářů, zrušení orgánů neúčinných, správné přijímání personálu a jeho odborné vzdělávání, dobrou výkonnost a uspokojenost.

Kongres vyslovil přání:

»Reformu správy dlužno přesně definovati. Kongres vylučuje z ní změny státní ústavy, hledaje jen nejlepší způsob zařízení a působení veřejné správy, a přeje si, aby veřejná správa uvážila principy osvědčené praxí zejména v podnikání soukromém. O reformě správy necht' v dohodě pracují úředníci, odborníci správního práva a znalci uspořádání a provozování velkých podniků soukromých.«

Dalších pět otázek sekce III., opět vesměs velmi rozsáhlých a závažných, nebylo kongresem projednáno, nýbrž odkázáno sjezdu budoucímu.

Na zpracování sekce IV. (o dokumentech a správě mezinárodní) i V. (o přípravě k funkcím veřejným a zdokonalení metod správních) nevystačil jsem s časem.

Zdá se mi, že nad veřejnou administrativou vznáší se stále nebezpečí »multa sed non multum« to jest nadbytek materiálu nejen z nějšího, jež má býti ovládnut, a nedostatek ducha a sjednocujícího, jež na to stačí, nadbytek úkolů i pouhých programů líbivě přioděných a nedostatek skutečné potence výkonné, sloužící celku.

Vztahy státního občanstva stále se mění, *parva čít.* Proto konkrétní administrativní právo nemůže ustrnouti na formách, které snad v některém čase a státě stačily či nestačily, nýbrž musí míti stálou přizpůsobivost, která ho ovšem nezbavuje povinnosti měniti se dle všeobecně uznaných principů k lepšímu a ne k horšímu.

Mezinárodní administrativní kongres vyhledává a prokazuje všeobecně platné principy, neupravuje tedy konkrétně administrativu účastníků, tu musí si každý stát upravit sám podle toho, k čemu sám směřuje a z čeho vychází, tedy *mutatis mutandis*.

Průběh i výsledky kongresu zdají se mi připomínati všem našim pracovníkům povzbuzující poznání Jana Nerudy, že ve vesmíru i svět menšího rozsahu má význam, není-li z pouhých mlhovin, nýbrž z jaderného fládru.